

ПРОФИЛИ

СРЕДНО УЧИЛИЩЕ ЗА ХУМАНИТАРНИ НАУКИ И
ИЗКУСТВА "КОНСТАНТИН ПРЕСЛАВСКИ" - ВАРНА

БРОЙ 4,
2022/2023 Г.

Писменост

nova.bg

Още от древни времена хората са изпитвали нуждата да контактуват помежду си чрез звуци, жестове или символи. Може да не са имали познанията, които ние имаме сега, но са били запознати със значението на писмеността и вратите, които тя отваря.

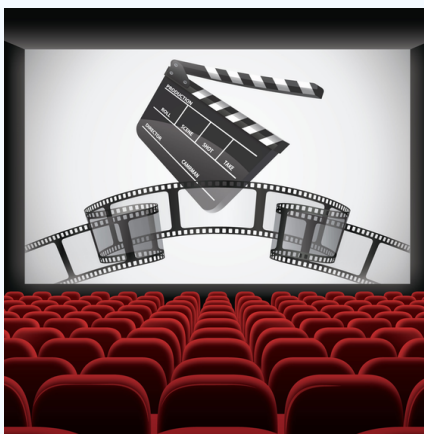
Но писмеността е много повече от просто средство за комуникация. Тя е отличителен белег, тя е история, тя е култура, тя е повод за гордост. Повод за гордост е самият факт, че България може да се похвали със своя собствена писменост, фактът че за толкова много години ние все още пишем и четем благодарение на нея, фактът че въпреки нелеката ни история тя е успяла да ни обедини и задържи като едно цяло.

И неслучайно писмеността си има своя празник. Нашата азбука заслужава да бъде чествана. Заслужава да бъде уважавана и тачена. Тя заслужава ние непрестанно да се гордеем с нея, с това колко е богата и уникална, колко е трудна за научаване, защото не всеки може да се научи да пише и да чете на кирилица. Ако ти се чувстваш достоен, затова че можеш свободно да боравиш с българските букви и достатъчно достоен да заявиш, че можеш да говориш български - НЕ се срамувай от това да го показваш и доказваш всеки ден.

Бъди различен - пиши на български!

Никол Генчева XI Б клас

Киното в културния живот на Стара Варна

Киното в културния живот на Стара Варна

Киното – това чудо на ХХ в. , навлиза в живота на варненци в самата зора на столетието. Първият ням филм се прожектира през 1900 г. пред подбрана офицерска публика от един пътуващ френски кинематографист. През 1902 г. във Варна пребивава с киномашина си чехът Франк Прохасек, който прожектира филми в голяма брезентова палатка, опъната наред един централен площад.

Истинското развитие на варненските кинопрожекции се свързва с името на Владимир Петков. Роден през 1875 г., вероятно във Варна, той от малък има влечение към цирковото изкуство.

Увлечен по една пътуваща циркова трупа, попада във Виена през 1900 г. Там се среща с киното, което става любовта на живота му. Закупува модерен прожекционен апарат с множество филми и се завръща в България, решен да разпространява киноизкуството у нас. Във Варна се установява през 1908 г. и веднага открива свой киносалон в театралната зала „Съединение“. Варна става вторият град след София, който разполага с постоянен киносалон.

В следващите години интересът към кинопрожекциите расте и Варна се сдобива с още два кинотеатра – „Прошек“ и „Ранков“. През летните вечери филми започват да се прожектират в градините на ресторанти, бирарии и хотели. През 1912 г. се открива и първият летен кинотеатър в Морската градина.

През 20-те години на ХХ век киното присъства все повече в културния живот на варненци. През 1925 г. започва да излиза вестник „Кино ек“, който популяризира киноизкуството, като публикува реклами и отзиви за филми, снимки и информация за популярни киноартисти. През 1926 г. във Варна е прожектиран първият филм, заснет от варненец, със заглавие "Курортен сън". Негов режисьор и оператор е Панайот Кенков. Филмът отразява злободневната тема, която вълнува варненци по онова време - превръщането на града в модерен курорт и разгорещените диспути - за и против курорта. Това е първият игрален, макар и ням филм, който разкрива красотите на Варна - залива, плажовете, Морската градина, и е прожектиран из цяла България.

Нямото кино бързо се модернизира – усъвършенстват се прожекционните апарати, разширява се екранът, налага се като задължителен музикалният съпровод на филмите. Във Варна пръв Владимир Петков използва грамофон, за да синхронизира картина и музика по време на кинопрожекциите в своя киносалон. По-късно киносалоните започват да ангажират за целта варненски музиканти и цели оркестри. От реклами, публикувани във варненски издания през 1925 г. разбираме дори, че прожекцията на филма „Последната любов на Шуберт“ в кино „Палас“ ще бъде с участието на Виенския оркестър и солисти от Виенската опера.

Появата на говорещите филми през 30-те години на ХХ век превръща киното в масово забавление. Появяват се нови модерни кина, а варненската общественост започва да възлага големи надежди на възпитателната мисия на киното. Нямото кино има малки възможности за привличане на публика и често прибегва до сцени на груби шеги, грабежи, насилие, на които част от младежта подражава. Притеснените възрастни вярват, че „говорещото кино ще започне да възпроизвежда шедьоврите на всемирната литература и ще стане огнище на красота и човечност“, както споделя варненски културен деец в своя статия, публикувана на страниците на в. „Варненска поща“.

Катерина Раличкова - учител по история и цивилизации

Деян Енев е роден на 11 август 1960 г. в София. Завършил е английска гимназия в София и българска филология в СУ "Св. Климент Охридски". Женен, с две деца. Работил е като бояджия в Киноцентъра, нощен санитар в психиатрията на Медицинска академия и хирургията на IV Градска болница, пресовчик във военния завод ЗЕСТ "Комуна", учител.

Бил е журналист в „Марица“, „Новинар“, „Експрес“, „Отечествен фронт“, „Сега“ и „Монитор“. Зад гърба си има над 3 000 журналистически публикации – интервюта, репортажи, статии, очерци, фейлетони.

Понастоящем е колумнист в „Портал Култура“. Лауреат на наградите „Хеликон“ и „Христо Г. Данов“, на голямата награда „Златен ланец“ на в. „Труд“ за къс разказ, както и на Националната награда „Чудомир“ за къс хумористичен разказ. Носител на литературните награди на имената на Йордан Йовков и Йордан Радичков. Носител на орден „Св. св. Кирил и Методий“ първа степен. Издал е двайсет и три книги – сборници с разкази, есета и очерци за писатели. Автор е и на една стихосбирка. Най-новите му книги, излезли през последните години, са „Гризли“, „Дърводелецът“ и „Лала Боса“.

Интервю

1. *Представете се накратко.*

Роден съм на 11 август 1960 г. в София. Имам брат близнак. Баща ми беше професор по електрически машини, той почина тази година на 5 януари на 87-годишна възраст. Майка ми е детски лекар. Жена ми е лекар-ревматолог, имам две деца, Иван и Дена, и три внучета – Деян, на 7 г. и Миролюба, на 5 г. от сина ми и Димитър, на 2 г. от дъщеря ми. Завършил съм Английската гимназия в София и българска филология в Софийския университет. Работил съм като учител, журналист и библиотекар.

2. *Как започнахте да пишете, кой запали любовта Ви към литературата?*

Учителката ми до 5-и клас, другарката Калчева, понякога ни караше да пишем свободни съчинения на различни теми.

Беше ни накарала да напишем съчинение за есента. Моето толкова ѝ хареса, че ме грабна, и обиколихме всичките класове, за да го прочета. Ваканцията между подготвителен и 8-и клас прекарах на село. Вече познайвах малко английски и си бях взел „Избрани разкази“ на Ърнест Хемингуей на английски. Научих много от разказите наизуст, и досега ги помня. Та през тази ваканция написах няколко разказчета, от които разбрах, че писането дава това, за което един живот не стига – тоест, да изживееш животите и на много други хора.

3. *Откъде черпите вдъхновение?*

Вдъхновението е много особено нещо. През младостта то се появява много по-често и тогава на един дъх можеш да

продълж. на стр. 4

Интервю

напишеш текстове, сякаш диктувани ти от някой друг, много по-голям, мъдър и умел от теб. С годините натрупваш опит и когато достатъчно упорстваш в писането на даден текст, винаги се появява и онова състояние, което много прилича на вдъхновение. Хубавата книга и хубавата музика винаги ме зареждат.

4. Каква е тайната на късия разказ?

Късият разказ е прозаичен жанр, но също така много прилича на стихотворение със своя вътрешен ритъм, със своята мелодика, със своята образност. Блестящ пример в това отношение са разказите на Исак Бабел. В късия разказ винаги има едно нещо, което аз наричам ядка и което може да бъде описано в самия разказ, или просто да се подразбира, какъвто е например разказът „Серафим” на Йовков, а и много от разказите на Хемингуей, или например разказите на Селинджър, който е ненадминат майстор в това отношение. В късия разказ няма място за протяжност, там всичко е пестеливо, лаконично и затова трябва да бъде много наситено, ярко, за да въздейства в този кратък обем на читателя. Сред най-разпространените къси разкази са тези с неочакван край. Майсторът на този тип разкази е О’Хенри.

5. Написали сте много разкази за хора с различни житейски съдби. Какво Ви привлича у човека, от кои неговите качества се възхищавате и от кои - не?

Всички ние, и аз, писателят, и вие, учениците, се възхищаваме от едно и също нещо у човека – от силния характер, от волята, от умението, когато паднеш, да се изправиш и да продължиш. Но аз ще отговоря така – изключително много ценя наличието на милост към другите, способността да разбереш другия и да проявиш съчувствие, и ако можеш, да му помогнеш. Древните са казали, че човек става богат, когато дава, а не когато взема.

6. Героите от разказите Ви имат ли прототипи?

Да, много от тях. И много често продължавам да срещам прототипите на героите си по улиците. Разбира се, когато претворяваш даден човек в художествен образ, това не става механично. Ти вземаш това, което те е впечатлило у него и което обикновено представлява малка част от неговата личност.

7. Имате ли любим герой?

Със сигурност имам доста любими герои и сред създадените от мен, и сред описаните в българската и световната литература. Но ми е трудно да спомена един-единствен.

8. Кои са посланията, които искате читателят да улови, четейки Вашите произведения?

Писателят е пазител на паметта за времето и хората. Ако някога по моите разкази може да се реконструира животът в България от последните десетилетия на XX и първите десетилетия на XXI век, това за мен ще е достатъчно.

9. Какво според Вас е състоянието на съвременната българска литература?

Българската литература в момента е в много добра форма. Излизат прекрасни книги, има много добри писатели, доста български книги бяха преведени и навън. Проблем са малките тиражи. Затова трябва да се чете.

10. Какво е Вашето послание към читателите?

Не спирайте да четете!

Звънчето, закачено на дръжката на вратата, издрънча. Калин Бандеров вдигна очи от огромната като картата на бившия Съветски съюз кръстословица, с която се бореше вече цял преди обяд и погледна към влезлия. Беше една бабичка, прозрачна като паяжина и толкова слаба, че сякаш едва издържаше тежестта на големите дървени копчета върху палтото си. Калин Бандеров с един поглед я прецени и едва успя да скрие досадата си. Такива като нея в последно време се бяха навъдили твърде много. Те с невероятно упорство изравяха незнайно от какви гънки на времето никому непотребни вещи, притежаващи единствено сантиментална стойност за тях самите като шноли, напръстници, портмоненца, покривчици с целуващи се гълъбчета, мастилници, цигарета, пачи пера, тенекиени гривни, имитация на злато и със сиромашка жар се опитваха да ги заложат или направо да ги продадат. На всичкото отгоре сумите, които искаха, бяха отчайващо високи и понякога Калин Бандеров не издържаше и започваше да крещи. Тези клетки хорица не можеха да проумеят, че чувствата, които бяха влагали десетилетия в тези предмети, сами по себе си не струваха и пукната пара.

Бабичката плахо пристъпи към старинното орехово бюро, зад което се беше разположил Калин Бандеров. Докато ситнеше по мозайката, тя на няколко пъти се опита да се извини за безпокойството, което причинява.

— Това нали е заложна къща? — попита бабичката, когато се изправи в далечния край на огромното орехово бюро. Беше толкова малка, че наподобяваше поставена отгоре върху плота порцеланова фигурка, помътняла от годините и напукана от старост.

— Да, госпожо.

— Извинете, не ви чух.

— Да, така е, това е заложна къща!

— А какви вещи приемате в залог?

— Различни, госпожо.

— А случайно стари вещи приемате ли?

— Зависи от много неща, госпожо. Най-добре е да видя за какво става дума.

— Какви суми давате, извинете?

Калин Бандеров за секунда се подвоуми дали да не изхвърли бабичката веднага, но все пак реши да си поиграе още малко на любезност.

— Ако дадената вещь, госпожо, е нова или идеално запазена, се договаряме с вас за размера на сумата, който да отговаря на реалната ѝ цена и от тази сума, но пак повтарям, в зависимост от състоянието на предмета, аз мога да ви дам от 10 до 50 процента. Срокът за погасяване на заема е тридесет дни плюс тридневен гратисен период. Ако се появите в рамките на този срок, но примерно, нямате възможност да откупите обратно предмета, получавате възможност срещу една определена сума да удължите срока за откупуване с още един месец. Ако и тогава не успеете да го откупите, той става собственост на заложната къща. Разполагаме с типови договори, в които са описани тези условия. Договорът се подписва в два екземпляра, за всяка от страните.

Старата жена внимателно го слушаше и дълбоко скритите ѝ в тъмновиолетовите орбити очи проблясваха ли може би сълзяха като две огледалца с изронена амалгама.

— Аз нося едно нещо — каза най-сетне тя.

продълж. на стр. 6

Калин Бандеров несъзнателно сви мускулите на краката си, сякаш се готвеше да скочи. Тежката златна верижка на дясната му китка полегна върху полирания плот на бюрото като анаконда. Шансът старицата да покаже нещо наистина ценно беше едно на хиляда, но ловната тръпка изду ноздрите на Калин Бандеров.

Бабичката бръкна в разръфания джоб на палтото си и извади нещо, многократно увито във вестник. Тя бавно и с треперещи ръце започна да развива хартията. След това изведнъж пое дъх и положи пред Калин Бандеров един неописуемо красив златен джобен часовник „Омега“.

Калин Бандеров разбираше от ценни вещи. Тях той откупуваше веднага, даже и ако собствениците им знаеха или подозираха тяхната реална стойност, защото после по идеално разработен канал ги продаваше на Запад, където вече цената им скачаше най-малко десетократно. — Този часовник беше на мъжа ми — каза някак напевно старицата, сякаш толкова пъти беше разказвала тази история, че историята се беше превърнала накрая от само себе си в песен. ой пък го има от своя баща. От вътрешната страна на капака е гравирани надпис, може да го видите.

Мъжът ми, лека му пръст, беше лекар. Той имаше вкус към изисканите вещи. Да знаете само с какво достойнство носеше този часовник в джоба на жилетката си. Когато искаше да види колко е часът, мъжът ми се изправяше, никога не го гледаше седнал, щракваше капачето и поне една минута се взираше с наслаждение в циферблата. Винаги съм имала чувството, че както той се любуваше на часовника, така и целият свят в този миг се любуваше на него.

Докато слушаше разсеяно думите на бабичката, Калин Бандеров гальовно въртеше скъпата вещь в ръцете си и вече пресмяташе цената ѝ в долари. Той щракна капачето и то красиво отскочи нагоре. От вътрешната му страна имаше гравирани пестеливи надпис. Калин Бандеров го прочете веднъж и после още един път и още един път. „На сина ми Калин Бандеров — с надежда и упование.“ Нищо не разбираше. Когато вдигна очи към старицата, видя, че я няма. Беше си тръгнала. Чудно нещо, даже и звънчето не беше издрънчало.

НИЕ ТВОРИМ СВЕТОВЕ

"...нищо не е в наша власт, освен собствените ни мисли" - Декарт

Живеейки в социума, ние, хората сме неразривно свързани помежду си. Съществуването ни бива съпътствано от немалко трудности, изпитващи волята и търпението ни, но през които трябва да преминем, за да достигнем до важни истини, с помощта на които да придадем смисъл на битието си и да надградим чрез промяна себе си. С течение на времето осъзнаваме, че нещата, които са в полето на нашето обзрение, са значително по-малко от тези, които не са. А дали това не ни носи повече, отколкото си мислим?

В момент на несъответствие между разбиранията ни и действителността съумяваме да променим характера си на мислене, приспособявайки го към новите условия на битието.

продълж. на стр. 7

"...нищо не е в наша власт, освен собствените ни мисли" - Декарт

За Декарт достоверният източник на познание е разумът – мисленето прави човека активно, познаващо действителните неща същество. „Мисля, следователно съм/съществувам“, превърнало се в значима за историята на философията база, сентенция, която обаче не постулира авторитета на разума – той също е недостатъчен. Но скепсисът по отношение на познавателните способности, макар и условно, ориентира към този човешки феномен. В пряка кореспонденция, съотношение с нас са и действията, чрез които непрекъснато правим избори, и държанието ни спрямо околните, отразяващо личните ни убеждения, които сме създали и избрали като правилни за себе си. Етическите рефлексии на Декарт са определящият контрапункт, детрониращи претенциите на човека. Културно-историческите и социални граници стесняват рамката на свободната ни воля, „чистотата“ на мисленето, която в контекста на емпиризма /Бейкън/ е митологизирана – човекът е обременен с предразсъдъци. Какво следва?

В своята книга „Джонатан Ливингстън – Чайката“ Ричард Бах ни разкрива как главният персонаж, Джонатан, надскача наложеното тривиално съществуване, воден от стремежа да постигне нещо повече, и осъзнаването, въпреки одумването и критиката за взетите решения, че единственото, над което притежава власт и което зависи изначално от него, е вярата в собствените му възможности и силата на мислите. Той прави опит да представи това на своите братя, за да прогледнат отвъд ограниченията и да ги научи как да се наслаждават на живота и колко полезна може да бъде промяната. На него му е ясно, че всеки от тях ще интерпретира намеренията му, както сметне за подходящо или изгодно – а в този процес той не би могъл да се намеси.

Ние, човешките същества, имаме индивидуални белези и що се опира до тях, всеки се стреми да се изяви с това, с което би бил отличен и запомнен. Отвъд различията си обаче ние сме устроени на сходен принцип. Всеобща черта на масата се крие в демонстрирането, че „разполага“ с огромна власт над всичко и всички, с пълното право да упражнява контрол, придавайки си в този смисъл по-голямо значение, отколкото ни е отредено да имаме като хора и колкото всъщност би ни се искало да имаме.

Човекът е изключително недостатъчен, малък и нищожен в сравнение с инстинкта за доминиране и контрол – същевременно обаче се оказва неспособен да надскочи себе си, собствените си мисли и чувства.

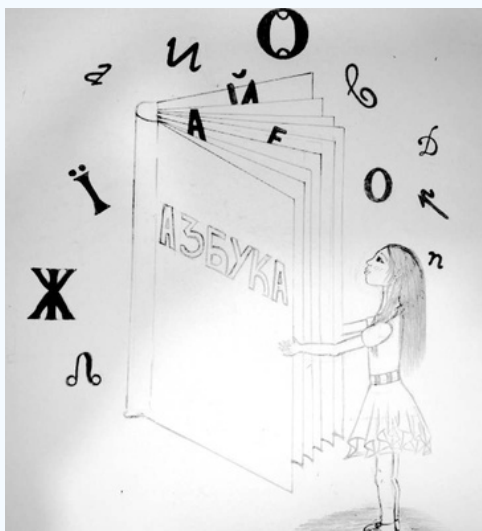
Дали всъщност неспособността ни да се сдобием с власт и контрол над хората и събитията извън нас не е положителен акт? Необходими ли са ни наистина те толкова, колкото на пръв поглед сме преценили, че са? Защо не спираме да говорим за тях в обществото като за ценност и ги възвеличаваме? Като социални индивиди, повлияни от вижданията в семейното гнездо, от книгите, които четем, епохата, в която живеем – ние сме продукт на обществото, съвкупност от различни негови проекции. Съзнанието ни е културологично обременено и именно заради тази обремененост от клишета от най-различно естество, в стремежа си действително да достигнем до истината, ние трябва да се освободим от всичко наложено – а това не е възможно. Мислите ни са отражение на начина, по който сме възпитани. Но и тях не дължим изцяло на себе си – напротив, толкова много неща са ни повлияли и са минали през нас, ума ни, погледа ни, благодарение на което сме се развили и превърнали в хората, които сме днес.

Човекът е толкова суверенен, колкото и зависим в битието си. „Властта“ над мислите ни е възможната територия на уединение, самота: интимността на Аза, който е останал за малко със себе си, илюзията за контрол.

Йоана Мирчева - XI В клас

МЕЖДУЧАСИЕ

Открийте разликите

Илюстрации: Нелина Алексиева - XI Б клас

Главоблъсканица

Открийте думите – баба Илийца, „Бай Ганьо“, басня, Ботев, будител, Вазов, Гео Милев, Добри Чинтулов, „До Чикаго и назад“, език, Елин Пелин, Емилиян Станев, знание, Кирил и Методий, книга, култура, литература, писменост, „Под игото“, разказ, Рибен буквар, роман, Смирненски, стихотворение

Я	Ф	Г	З	Н	А	Н	И	Е	Е	М	П	Й	Р	Р	У	Х	А	К
А	Д	О	Ч	И	К	А	Г	О	И	Н	А	З	А	Д	Й	Ч	Н	Н
З	О	Х	Б	А	Й	Г	А	Н	Ь	О	И	В	З	З	М	В	Г	И
Ь	Б	У	С	М	И	Р	Н	Е	Н	С	К	И	К	К	Н	С	Е	Г
К	Р	Т	Б	Я	З	А	Ь	Д	Р	У	Ъ	Ъ	А	Н	Х	Т	Л	А
С	И	Р	П	Ь	Б	С	Ц	Ц	Б	Ш	-	Т	З	Е	З	И	К	Ш
П	Ч	Р	Л	Л	А	Ф	Ж	Н	Ф	Ч	Р	В	Я	Ж	Ф	Х	А	У
О	И	В	И	Ш	Б	Д	Е	Л	И	Н	П	Е	Л	И	Н	О	Р	Т
Д	Н	Д	Т	Л	А	Б	А	С	Н	Я	В	Е	Ч	А	Р	Т	А	Щ
И	Т	Ц	Е	М	И	Л	И	Я	Н	С	Т	А	Н	Е	В	В	Л	Ю
Г	У	Х	Р	Р	Л	М	Б	Ь	Ж	Т	Л	Р	Ъ	Д	А	О	И	А
О	Л	О	А	Ь	И	Г	Е	С	В	Е	Т	О	Б	Й	З	Р	Й	Р
Т	О	Ч	Т	И	Й	Х	Н	Т	Б	О	Й	Х	О	П	О	Е	Ч	У
О	В	Щ	У	О	Ц	Й	Г	Е	О	М	И	Л	Е	В	В	Н	Е	Т
Е	Д	Г	Р	П	А	К	М	Б	У	Д	И	Т	Е	Л	Щ	И	В	Л
Р	О	М	А	Н	Ш	Ю	О	В	Г	И	И	Л	Ъ	Х	Ю	Е	Ш	У
П	И	С	М	Е	Н	О	С	Т	Т	А	Т	Й	З	В	Л	Е	Т	К

Съставител: Йонета Петрова - XI Б клас

Редактори на броя: Радостина Иванова, Дарена Маринова,
Виктория Славова, Деа Тумбалова, Изабел Атанасова, Ирена Петрова,
Нелина Алексиева, Йонета Петрова, Никол Генчева

